

Nevděk světem vládne

Před pěti lety mi bylo osmnáct a byl jsem úplně na dně. Žádné peníze, žádná práce, hrozba exekutora za zády, umírající fotřík na krku – prostě horší už to být nemohlo. Kupodivu to došlo i fotříkovi, takže když konečně uznal, že svůj zápas s rakovinou prohrává a zůstanou tu po něm jenom dluhy, v záchvatu kajícího ho napadlo napsat bratrovi, se kterým se už léta nestýkal a požádat ho, jestli by pro mne nemohl něco udělat. Když se mi s tím potom pochlubil a evidentně očekával potlesk, nejraději bych ho pořádně nakopl.

„Nestáral ses celá léta a najednou se starat chceš? Pitomým dopisem, který tvůj bráška hodí do koše a přitom si pomyslí něco o voprsklých žebrácích?“

Jako kdybych nic neřekl, proti tomu, co nechtěl slyšet, fotříka bezpečně chránila hroší kůže.

„Ne, to neudělá, i když jsme se kdysi kvůli dědictví po rodičích rozešli ve zlém. Ale je to už tolik let a pak - vždyť já mu, Petře, dokonce jednou zachránil život,“ zachraptěl vítězně a když zachytil můj nevěřící pohled, v ubohé napodobenině úsměvu předvedl, co z jeho kdysi výstavního chrupu zbylo. „Je to pravda, nekecám! Víš, my dva jsme často chodili k řece, měli jsme tam takový oblíbený místečko – klidný, tichý, žádný rodinky s uvřískanými dětičkami, prostě máček - no a jednou se stalo, že Karla ve vodě chytla křeč. Zpanikařil, začal křičet, kopat, rukama se chytat povětří...“

Na fotříkovi bylo vidět, jak celou tu dávnou příhodu znovu prožívá.

„V takových případech se prý má zachránce od tonoucího držet dál a čekat, až se ten chudák zcela vysílí. Snad je to pravda, ale já v tu chvíli nedokázal čekat, Petře, na mou duši ne, nedokázal jsem přihlížet, jak se bráška topí, takže jsem riskoval a málem jsme tam zůstali oba. Karel se na mě okamžitě přisál jako klíště, táhl mě dolů, nevnímá, jak se s ním peru, neslyšel, jak na něho řvu...“

Naštěstí se mi v jeden moment podařilo uvolnit si pravou ruku, sevřít ji v pěst a pořádně ho praštit do hlavy. Na chvíli ztratil vědomí a já ho díky tomu mohl obrátit na záda a za bradu přitáhnout ke břehu. Nějakého toho andělíčka sice spolykal, ale to bylo v pohodě, vždyť jsem mu ani nemusel dávat umělý dýchání. Zaplat' pámbu za ta moje kladiva,“ pozvedl fotřík ruce, které však nyní spíše než kladiva připomínaly dvě uschlé větvičky.

„Přál bych ti slyšet, jak moc mi potom děkoval a jak pořád opakoval, že je můj velký dlužník a že mi to nikdy nezapomene.“

„A že to taky dodržel,“ ušklíbl jsem se zle. „Holt sklerotici slibují a opilci se radují.“

„Ale on nevěděl, do jakýho srabu jsem se dostal, coudal totiž po světě, víš, kvůli jedné vypočítavé mrše, kterou si chtěl vzít a která mu dala kopačky, jen co objevila prachatější objekt. Zlomila mu tím srdce, jak se tak hezky románově říká, no a Karel se ho rozhodl vykurýrovat cestováním.“

„Chytřej Karliček,“ vykroutil jsem oči vzhůru. „Když si jen představím, že by si vybral stejnou medicínu jako ty...myslím, že jeden vypítej mozek v naší šťastné rodince bohatě stačí!“

Zase si hrál na hluchého.

„Když se konečně vrátil, byl v takovém balíku, že si ta jeho bejvalka určitě rvala vzteky vlasy a podle toho, co jsem se dočet' v novinách...“ Co se dočetl, to mi už neřekl, dlouhá řeč ho očividně zmohla, s námahou lapal po dechu a já v té sípající trosce marně hledal statečného a veselého frajera, kterým prý kdysi byl. Zmizel, snad ani neexistoval, stejně tak, jako zmizel muž, kterému jsem až do svých deseti let říkal 'táto' a místo něho se objevil fotřík - ubrečený opilec, vzbuzující odpor i štítivý soucit.

A kdo to zavinil? Máma, která utekla s nějakým zajíčkem, protože už nedokázala snášet, jak jde u nás všechno od deseti k pěti? Nebo táta, který potom nevěděl nic lepšího, než ze vzteku i žalu začít chlastat první ligu?

A má vůbec cenu, ptát se 'kdo', když ani jednomu z nich na mně nezáleželo?

Teprve když hrozilo, že mě sociálka strčí do děcáku, což by znamenalo ztrátu dost slušného příspěvku na moji „výchovu“, přestal fotřík denně nasávat, našel si práci, o víkendech dokonce melouchařil...

Určitě by mu to dlouho nevydrželo, ale než stačil zase zapadnout do starých kolejí, přišla nemoc...

„To máš za to,“ mumlal jsem si při pohledu na jeho chátrající tělesnou schránku a v tom „za to“ se skrývala celá bída mého dětství a dospívání.

.....

Žebrající dopis neskončil v koši, jak jsem prorokoval. Karel Dohnal na něj sice neodepsal, ale jenom proto, že se objevil osobně a já nestačil zírat, jak v následujících dnech z nebe spadlý příbuzný obrátil můj život naruby.

Postaral se o pohřeb, protože fotřík, jako by čekal jenom na něho, zavřel navždy oči krátce po jeho příjezdu, a dluhy, kterých bylo požehnaně, uhradil s takovou velkorysostí, že dříve sprostě nadávající věřitelé doslova vrněli blahem.

Ten největší zázrak však na mne teprve čekal!

Zrovna jsem strejdu vyprovázel k jeho nablýskanému žihadlu, za které musel vypláznout nejmíň milion a v duchu horečně zvažoval, zda bych ho nemohl ještě nějak šikovně pumpnout, když tu se najednou zastavil, svrátil vysoké čelo do varhánků a pak se na mne zahleděl tak pozorně, až mi to začalo být nepříjemné. Co se stalo, přešlapoval jsem nervózně, četl mi snad myšlenky?

„Poslouchej, Petře, co kdybys do té Prahy odjel se mnou?“ spustil bez jakéhokoliv úvodu.

„Nebo je to na tebe moc kách a potřebuješ čas na rozmyšlenou? Ne? Pak si tedy jdi okamžitě sbalit, jen to nejnnutnější, chlapče, všechno ostatní se dá dokoupit a s nábytkem ať si tvoje bytná dělá, co chce, beztoho ty staré krámy už za nic nestojí. A úřední byrokracii spojenou s přestěhováním bychom vyřídili později, až podle toho, jestli budeš chtít u mne zůstat.“

V tu chvíli jsem určitě vypadal jako debil. Oči vykulený, pusou dokořán... Ježkovy voči, slyšel jsem dobře? To snad ani není možný, určitě jde jen o blbej fór, a když přikývnu, začne se strejda plácát do kolen a říčet smíchy, jak mu buranský synoveček skočil na špek.

„Mysli trochu, vole,“ vynadal jsem si hned vzápětí, „strejda Karel není fotřík, pro kterýho byly podobný kanadský trapárny vrcholem legrace, copak fakt nepoznáš, že on je úplně jiná klasa?“

S obavou i nadějí jsem se na něho zadíval. Sice se tvářil pobaveně, ale výsměch to nebyl, to určitě ne a v tmavých očích měl výraz, který mě přesvědčil víc než cokoli jiného. „No páni, strejdo, ty to snad vážně myslíš vážně,“ vykřikl jsem rozjásaně a ve strachu, aby si to ještě nerozmyslel, jsem jako splašený kůň utíkal do svého bytu, kde jsem jen tak halabala naházel do igelitky doklady, anorektickou peněženku, tričko, džíny, bundu a celý zpocený se hnál zpátky.

Nezmizel mi?

Sláva!

.....

Nový domov jsem si okamžitě zamiloval. Obývací, ve kterém nechybělo nic, co by mohlo osmnáctileté srdce potěšit, ložnice jako pro filmovou hvězdu, koupelna s obrovskou vanou –

a nešlo jenom o fantastický bejvák, byla tady ještě spousta jiných věcí, ze kterých mi šla hlava kolem.

Strejda hned na začátku řekl, že mi do života bude zasahovat co nejméně, ale na čem bezpodmínečně trval - abych si doplnil vzdělání, protože „bez něho, chlapče, se dneska nikam nedostaneš. Takže napřed maturita a podle toho, jak ti to půjde, i vysoká škola, souhlasíš?“ podíval se na mne pátravě a já, v trapných rozpacích, rychle přikývl. Jak taky jinak, Karel Dohnal – sebevědomý, vzdělaný a společensky ostřílený člověk a osmnáctiletý klacek, za kterého by se v nóbl kruzích musel stydět – to by sotva dělalo dobrotu. O čempak bych si s těmi zazobanými papaláši asi tak povídal? Jak se mi žilo s věčně ožralým rodičem? Ne že bych se jednou nepokusil dosáhnout výš, než je základka, jenomže fotřík...ještě dneska vidím, s jakým úšklebkem mě odbyl: „Tak študýrovat se milostpánovi zachtělo? A že škola stojí těžký prachy, o tom jsi nikdy neslyšel?“

Tenkrát ve mně poprvé bouchly saze a já v bezmocné vzpouře vykřikl: „Ale na chlast máš vždycky, vid’?“

No, poradil si se mnou snadno – týden jsem si pořádně nesedl.

Podobné vzpomínky mě naštěstí netrápily často a když už, zkoušel jsem je zahnat mantrou - všechno zlé už je pryč, teď už bude jenom dobře – a v těch chvílích jsem tomu opravdu věřil. Copak mi strejda neslíbil zářivou budoucnost? Copak neřekl, že „všechno, co je moje, bude jednou tvoje?

.....

Strejda Karel byl o dost starší než fotřík, v době, kdy jsem ho poznal, mu chyběl rok do sedmdesátky a i když mu tento věk dokázal vrýt sem tam nějakou tu vrásku do tváře, na všechno ostatní byl krátký.

Sportem udržované tělo by mu mohl závidět i mnohem mladší ročník, vždy hladce oholené tváři dominovaly černé bystré oči, které si teprve v poslední době řekly o brýle na čtení, kudrnatou hřívu měl jen slabě prořídlou, takže žádný div, že si klidánko mohl deset let ubrat, aniž by se mu lidi za zády posmívali nebo významně ťukali na čelo.

Proč se vlastně nikdy neoženil, divil jsem se často, proč ho neulovila ani jedna z těch mladších i starších zlatokopek, které se na něj někdy až nestydatě lepily? Přece není možné, že by ještě pořád vzpomínal na tu – podle fotříka – vypočítavou mrchu. Nebo ano?

V tom případě bych jí měl v kostele zapálit svíčku, protože kdyby na ni s takovou idiotskou věrností nevzpomínal, už dávno by se to tady hemžilo uječenými parchanty se stejně uječenou ženuškou a mně by jen těžko mohl říci - všechno, co je moje, bude jednou tvoje. Takové a podobné myšlenky asi nebyly moc loajální, skoro jako kdybych strejdovi trochu toho pokakanýho štěstíčka nepřál, ale jemu přece samota nebyla vnucena, vybral si ji dobrovolně, tak jakýpak copak.

Kdy jsem si poprvé přiznal, že strejdovo 'jednou' mi už k radosti nestačí? Nebo to ve mně hlodalo od samého začátku, ale já před tou nepříjemnou pravdou vždycky zbaběle uhnul? „Kdy jednou?“ dumal jsem s rostoucí nespokojeností. „Za pět let, za deset? A co když se dožije třeba stovky? Příšerná představa, protože já si chtěl užívat hned, pařit s přáteli, balit holky, mít vlastní bourák, poznávat denní i noční Prahu se všemi lákadly a samozřejmě nejenom Prahu – bylo toho tolik, co bych chtěl zažít, vidět, obejmout – kruci, copak mi to život nedlužil?

Bohužel, strejda Karel měl o mém životě úplně jinou představu. A přitom - jak je to dlouho, co vykřikoval, že se mi do něho bude montovat co nejméně? Jak vidět, skleróza se mu lety nezlepšila, fotříkovi taky nasliboval hory doly a skutek utek.

Vysokou školu naštěstí pustil z hlavy – nerad, ale musel, protože, jak se ukázalo,

i s blbou maturitou jsem měl problém. No a co? Tak si holt před a za jméno nebudu psát žádný tituly, hlavně že budu mít prachy, protože kdo má prachy, ten je KING, i kdyby byl třeba blbej jak bedna kytu.

Ale zase ta stejná otázka – kdy je budu mít? A i kdybych se smířil s tím, že to fakt potrvá roky – do té doby co? Strejda mi žádné poflakování trpět nebude, však mi to taky po skončení školy dal jasně najevo. Napřed výčitky, kde se pořád courám, později mravoučná kázání typu „zahálčivost matkou hříchu“ a nakonec důrazné upozornění, že takhle už to dál nejde a že je nejvyšší čas poohlédnout se mi po nějakém šikovném místě.

„Ze začátku to nebude nic moc, chlapče, ale věřím, že časem, když se osvědčíš...“

No nazdar, tak já bych měl někde osm hodin zařezávat v nějaké pitomé kanceláři, prdelkovat před šéfem, jednat s ním v předklonu a potom poslušně naklusat domů a poslouchat kecy, které jsem slyšel už stokrát?

Zatím jsem reptal jenom potichu, přece jenom jsem ještě nezapomněl, co všechno pro mne strejda udělal a že jsem si u něho z počátku připadal jako v ráji, ale jednou probuzený had – a v každém ráji přece jeden bývá – mi nepřestával našeptávat, abych se už nenechal od nikoho komandovat, že nastal čas žít si po svém a že vlastně není důvod být strejdovi přehnaně vděčný. Ano, zaplatil fotříkovy dluhy a vzal mě k sobě, ale nebyla to vlastně jeho povinnost? Jasně, že jo a stejně si s tím dal pěkně na čas, kdyby mu fotřík nenapsal...prostě jsme mu byli ukradení, tak je to!

Nebyly to hezké myšlenky, opravdu ne, ale já se nijak nesnažil zadupat je co nehlouběji, naopak jsem si je hýčkal, protože mi pomáhaly ospravedlnit se sám před sebou, hlavně ve chvílích, kdy se tíha vděku stávala až nesnesitelnou a já nevěděl, jak jinak ji ze sebe setrást. Jenomže pak mi jednoho dne strejda řekl novinku, která způsobila, že všechny ty nepohodlné a obtěžující pocity - vděk, výčitky svědomí, zahanbení – šly do hajzlu a zůstalo jen něco, co se hodně, ale opravdu hodně, podobalo nenávisti.

Strejda Karel se bude ženit!

Kdyby vedle mne vybuchl granát, nemohl jsem být víc překvapený.

On sice vypadal dobře, o tom žádná, ale i kdyby vypadal jako Adonis - páprda přes sedmdesát a ženská? Co by s ní asi tak dělal? Držel za pacičku a vyprávěl, jaký byl v mládí jura? Sice je fakt, že mrchy ženský by si ho kvůli penězům vzaly, i kdyby byl eunuch, ale když se to až doposud žádné nepodařilo, proč si dělat zbytečné starosti?

A najednou taková jobovka!

A to si ten opelichaný seladon ještě myslel, že tím budu potěšen. Zbláznil se? Tak dlouho hýčkaný sen, že budu jednou boháč, se mi rozsype jako domeček z karet a nad tím bych měl křepčit radostí? „Co je moje, bude jednou tvoje“ – velký kulový teď bude moje, nanejvýš dostanu nějakou almužnu, protože na všechno ostatní si bude činit nárok jeho milovaná ženuška, ta vypočítavá mrcha, která s ním už jednou zametla. Ano, je to k neuvěření, ale je to tak, strejda se s ní po takových letech dal zase dohromady, i když už to musela být stará rachejtla a jako taková by místo nahánění mužských měla spíš trénovat skok do rakve. Jenomže kampak s tím na tokajícího tetřeva. Pořád jenom mlel a mlel, jak prý ho čerstvá vdovička, podle něho pořád stejně krásná – podle mne ze zadu lyceum, ze předu muzeum - sama vyhledala a jak potom se slzami v očích přiznala, že rozchod s ním byl její největší životní chybou, protože ho nikdy nepřestala milovat, že v manželství byla nešťastná jak šafářův dvoreček...

Z podobných keců by se každému normálnímu mužskému musel zvedat kufr, bohužel jindy tak bystrý a střízlivý obchodník z toho byl celý na větvi. Holt když chytne stará stodola....

V ten večer jsem uléhal nadupaný vztekem. Ten mizera, ten hnusný chlípák, jak se jen mohl nechat tak oblbout. A já mu tolik věřil, začala se ke vzteku přidávat i sebelítost, věřil jsem, že splní, co slíbil a zatím...

Ale já to tak nenechám, nenechám, i kdybych měl...

Zabít? Špitlo cosi ve mně. Vážně bys ho dokázal zabít?

A proč ne, namítl jsem vzdorovitě, vždyť by se tím všechno vyřešilo, protože jako jediný příbuzný bych po strejdovi zdědil všechno hned a ne „až jednou“ a vdavekchtivá Marcelka by se mohla jít klouzat.

A nechceš si to ještě rozmyslet? hudl si svou vnitřní hlásek, Proč najednou taková nenávist k někomu, kdo ti pomohl v nouzi nejvyšší a kdo se provinil jenom tím, že chce zbytek života prožít s ženou, na kterou nikdy nedokázal zapomenout.

„Jdi někam s těmi kulervoucími kecy,“ okřikl jsem ho zuřivě. „A co já? Už jsi zapomněl, co všechno jsem zkusil? Jaký jsem byl otloukánek, věčně ponižovaný, věčně bez peněz, a teď bych si to měl zopakovat? Znovu se ocitnout na dlažbě, protože chamtivá Marcelka by mě určitě vedle sebe nestrpěla a stejně tak by nestrpěla, aby se o mne strejda i nadále staral – platil nové bydlení, dával velkorysé kapesné - znovu někde dřít za pár šupů, protože s pouhou maturitou a nepříliš chytrou hlavou velký prachy nevydělám, dostat se zas do kolotoče dluhů – co proti takové hrůze znamená smrt jednoho nadřazeného dědka?

Jak vidět, týdny, měsíce a roky, které jsem prožil ve fotříkově „péči“ se na mně nesmazatelně podepsaly. Povrchové rány se sice zahojily, ale ty vnitřní trvaly a čekaly jen na svoji příležitost.

A ta právě nastala!

Po bezesné noci jsem se definitivně rozhodl - strejda mi půjde z cesty a šmytec!

Svoje si užil a vlastně by mohl být rád, že se dožil tak požehnaného věku, protože nebýt fotříka, zařval by o desítky let dřív a ještě k tomu pěkně blbě. Ono taky utopit se, to fakt není žádná sranda.

Nic podobného jsem samozřejmě neplánoval, abych se mohl cítit v bezpečí, strejdova smrt se musela narafořit jako nešťastná náhoda a já už dokonce věděl, jak toho dosáhnout. Viděl jsem to v jednom filmu a vypadalo to až směšně jednoduše. Určitou slabinu to sice mělo – oběť mohla přežít – ale něco člověk riskovat musí, to se nedá nic dělat.

Stačilo, abych si opatřil slaboučký drátek a v den H ho napnul těsně nad schody mezi dvěma sloupky zábradlí. Strejda v poslední době chodil jako náměsíčník, dokonce už ani o svatbě v jednom kuse nemlel, takže až ho hospodyně Stárková jako každý den zavolá k obědu do jídelny, kde již budu netrpělivě posedávat – co se stane?

To, co se opravdu stalo!

Napřed hlasitý výkřik, potom rána, doprovázející pád těla, znovu několik, už méně hlasitých, výkřiků a potom ticho – zlověstné ticho.

Ale to už jsem vyběhl z jídelny do haly, odstrčil v cestě mi stojící hospodyně, která poulila oči, div jí nevypadly a jednou rukou si zakrývala ústa a přiklekl k nehybné hromádce pod schody. Risk je zisk - lékař sice nejsem, ale klidně bych se vsadil, že si strejda zlámal vaz.

„Záchranku, okamžitě zavolejte záchranku,“ křikl jsem na Lotovu ženu a když se pořád nehýbala, přidal jsem na hlase stovky decibelů: „Tak do prdele, ženská zatracená, na co ještě čekáte?“

Napřed pomalu a potom stále rychleji se rozeběhla do jídelny k telefonu a já mezitím tiše jako myška vyběhl nahoru, odstranil a schoval do kapsy vraždící drát a než vyděšená hospodyně se slzami a vzdechy vykoktala, co měla, už jsem se zase skláněl nad strýcovým groteskně pokrouceným tělem.

.....

Bankéř Tůma, který mě den po strejdově pohřbu telefonicky požádal, jestli by se u mne nemohl zastavit, byl solidně vyhlížející chlapík středního věku. Po výměně zdvořilostních frází - „přijměte upřímnou soustrast“ a „je mi líto, co se stalo“ - usedl proti mně do strýcova oblíbeného křesla, odmítl kávu a požádal o minerálku.

„Bankéř,“ letělo mi hlavou. „Copak asi může chtít? Prozradit, kolik milionků jsem zdědil?“ zachvěl jsem se slastným očekáváním. „Ale ne, tak rychle to zase nejde a taky to asi nevyřizuje bankéř, ale spíš advokát nebo notář. No, však se to už brzo dovím.“

„Asi vás moje návštěva překvapila, pane Dohnale,“ začal příjemně znějícím hlasem, „ale vzhledem k tomu, že jsme s vaším strýcem byli dlouholetí přátelé, považoval jsem jaksi za svou povinnost...vím, že vás měl velmi rád a určitě by nechtěl, abyste se špatné zprávy dozvěděl oficiální cestou a zcela nepřípraven. Chtěl vám je říci sám, ale než se k tomu odhodlal...“

„Špatné zprávy?“ polekal jsem se.

„Bohužel,“ potvrdil a zpřímá se na mne podíval.

„Strýc je mrtvý, co horšího by mě ještě mohlo potkat,“ předvedl jsem nádhernou ukázkou žalem zdrčeného synovce.

„Snad je to tak pro něho lepší,“ řekl pan Tůma tiše a mně po zádech přejel mráz.

„Jak lepší? Proč lepší? Můžete mi to vysvětlit?“

Mohl!

Bláznivě zamilovaný dědek přispěchal na pomoc dámě svého srdce, bez rozmýšlení za ni zaplatil obrovský dluh a aby si i pro něho citelnou ztrátu vynahradil, zkusil štěstí na burze a prodělal kalhoty.

V zoufalství sáhl i na prachy svého obchodního partnera, ten si to pochopitelně nenechal líbit, a tak si novopečený defraudant mohl začít v bezesných nocích představovat, co všechno ho čeká a nemine.

„Jak už jsem naznačil, pane Dohnale, smrtelný pád ze schodů znamenal pro mého přítele spíše vysvobození, protože on na stará kolena přišel o všechno – o dobré jméno, o majetek, i o snoubenku, neboť ta po zjištění jeho finančního krachu vzala nohy na ramena, vlastně už podruhé, že? Je mi líto, ale ani tahle vila mu už nepatřila, takže ji budete muset co nejdřív opustit. Že se tak ještě nestalo – dlouholetý partner vašeho strýce chtěl počkat, až bude po pohřbu a teprve pak...“

Zaťal jsem prsty do dlaní tak silně, až se mi ohnuly nehty a pak už jsem jenom seděl, mlčky a bez pohybu, zíral tupě před sebe a bojoval s nutkáním na celé kolo se hystericky rozesmát. A nebylo snad k popukání, jak jsme se strejdou kvůli přestárlé Marcelce dopadli? Ona snad musela tušit, že chystám nějaký podraz, takže se rozhodla nečekat na svatební zvony a pro jistotu podojit strejdu hned. A ten starý blázen platil a platil a když na to zákonitě doplatil, „vděčná“ snoubenka ho špičkou svého elegantního střevíčku bez zaváhání odkopla. A teď se ta hnusná krysa ve svém doupěti šklebí - pokud se tedy nějaká krysa umí šklebit - a piští blahem, jak nám obou vytřela zrak, díky čemuž je teď za vodou, kdežto já...no jo, sakra, co teď bude se mnou?

Zcela mimoděk se mi před duševním zrakem objevila fotříkova odulá tvář a třesoucí se ruce, chtivě svírající jedinou spolehlivou útěchu před všemi sviňskými životními karamboly. Napřed to se mnou pořádně škublo, ovšem po chvíli...

„Proč vlastně ne,“ připustil jsem rezignovaně, „jablko přece nikdy nepadá daleko od stromu.“